

priprosti narod je težavno. Priznati pa moramo, da je g. pisatelj pisal dókaj domače in lahko umljivo, takó, da ga bode razumel tudi kmet, ako je količkaj bolj prebrisan.

5. Slovenske večernice za pouk in kratek čas. 45. zvesek. Obseza povesti, pesni, dramatiški spis, poučne spise in na konci je nekaj smešnic in kratkočasnic. Kakor so različni pisatelji, tako so tudi različni spisi. Nekateri pišejo dobro, umljivo in poučno, pri nekaterih je pa ves spis sama lupina brez pravega jedra. Ugaja nam najbolj povest »Zadnji ti-hotapec« ter spisa »Kakšno bodi naše stanovanje« in »Herbert Turjaški«.

6. Koledar za prestopno leto 1892. — Ima poleg navadnih koledarskih stvarij in imenika vseh udov še več povestij, životopisov in poučnih spisov. Lepa je prva povest »Čista vest je več vredna nego največje bogastvo«, zanimiva je črtica »Vitez Franc Miklosich«; zlasti pa nam ugaja spis »Kako sem prvič potoval na Dunaj in Dunajsko mesto« od Navratila. — S tem smo ob kratkem omenili družbine knjige. Reči moramo, da so lepe, za narod prav dobre, vendar bi želeli, da bi družba izdajala večje povesti kakor jih je že pred leti n. pr. Izdajalec, kateré se še sedaj čitajo rade. F. J.

Matica Slovenska je razposlala za l. 1891. tri knjige.

1. Letopis Matice Slovenske za leto 1891. Uredil Anton Bartel. V Ljubljani natisnila »Narodna tiskarna« 1891. Str. 358. Knjigarska cena 1 gld. 20 kr.

Vsebina letopisu: Enklitike v slovenščini. Sp. dr. M. Murko. Doneski k historični slovenski dialektologiji. Sp. Oblak. Premogova tvorba v obče, posebej pa nje izobrazba na slov. Štajerji. Sp. M. Cilenšek. Prazgodovinske in rimske izkopine na Slovenskem l. 1890. Sp. S. Rutar. Barve in njih uporaba v ornamentiki. Sp. J. Šubič. † Franc Miklosich. Napisal dr. M. Murko. Bibliografija slovenska od 1./1. 1890 — 1./1. 1891. Sestavil I. Tomšič. Letopis »Maticе Slovenske«, sestavil E. Lah. — Kar lahko vsak iz vsebine razvidi, so v letopisu večidel učene razprave, dá, nekatere se nam zdé preučene, zató jih ne moremo primerno oceniti. Dr. Murkov spis o Fr. Miklosichu je jako zanimiv. Bibliografija je sestavljena prav pregledno po nasvetih g. prof. R. Peruška.

2. Zgodovina Novega mesta. Sestavil Ivan Vrhovec, c. kr. profesor. V Ljubljani tiskala »Katoliška tiskarna« 1891. — Knjiga je razdeljena na:

Predgovor; viri; I. Okolica Novega Mesta; II. Najstarejša zgodovina; III. Popis starega mesta; IV. Doba od leta 1365. — 1580; V. Od ustanovljenja Karloveca do Marije Terezije (l. 1580. — 1740.); VI. Doba od Marije Terezije do francoske okupacije; VII. Francoska okupacija; VIII. Zgodovina kapiteljna; zgodovina novomeških šol; dodatek.

Mnogo truda je prizadelo g. pisatelju zbiranje gradiva za sestavljanje novomeške zgodovine; mučno je bilo zlasti brskanje po raznih arhivih. Knjiga ni pisana suhoparno, kakor so večina knjige jednake vrste, ampak je pisana živo, priprosto in prepletana z mičnimi dogodbicami, ki silijo čitatelja često na smeh. Knjiga je važen donesek h krajevni zgodovini slovenski.

3. Pegam in Lambergar. Povest. Spisal dr. Fr. D. V Ljubljani, 1891. Tiskala Blaznikova tiskarna. Str. 187. Knjigarska cena 60 kr.

Pisatelj te povesti je čislán in znan književnik, ki je spisal nam že več povestij. Kakor v »Velikem grofu«, takó se tudi v tej povesti peča s Celjani. Opisuje boje za bogato dedino celjsko po siloviti smrti zadnjega celjskega grofa Urha v Belem Gradu. Največ pravice vsled pogodbe je imel do posestva Celjanov cesar Friderik IV. Poganjal se je tudi česki in ogerski kralj Ladislav. Vdova kneginja Katarina je hotela obdržati dežele in napósed je celo celjski vojskovodja, Jan Vitovec, hrepel po knežjem prestolu in kneginji vdovi. Zmagala je napósed pravična stvar in je prišlo vse nekdanje obširno celjsko posestvo v cesarjeve roke. Kralj Ladislav je bil umrl, kneginja Katarina se je bila morala podati na Krško (grad), Jan Vitovec in drugi nasprotniki cesarjevi so se pa pobotali z njim in stopili v njegovo službo. Glavni junak povesti, Gregor, je pa vzel Tajdo, ki sta potem živela morda srečno. — Povest priporočati in hvaliti je pač odveč, ker hvali jo dovolj ime pisateljevo. On piše: »Kajti so jej vračali«, »kajti se je bil grozil«; to se nam zdi napačno in vemo, da narod na Kranjskem nikjer ne govori takó, in tudi »kajti« malokdaj rabi; ako pa govori pravi: »Kajti vračali so jej«, »kajti bil se je grozil«. Nenavadno je tudi »osolpel«.

Vseh društvenikov je bilo letos 2157 in sicer 6 častnih, 300 ustanovnih in 1851 letnih. Ako primerjamo z družbo sv. Mohorja, reči moramo, da je to število veliko premajhno in bode treba še mnogo agitacije, predno bode število društvenikov primerno številu Slovencev, med katerimi je pač mnogo malomarnežev za knjigo slovensko. F. J.

Naši dopisi.

Z Razdrtega pod Nanosom, v starem letu. Ni navada, da bi naše cenjeno glasilo »Učit. Tovariš«,

prinašal kakeršnih koli novic iz tukajšnjega kraja. Tudi smo sploh malo vajeni, da bi časniki donášali

naše dogodke. Če pa le ni drugače, treba vendar priti pero in prositi javno pomoči tukajšnjim šolskim razmeram, osobito tukajšnji šoli.

Velikokrat smo že brali tudi v političnih listih, kako slaba je šola na Razdrtem. To se je poročalo pa najbrže le s take strani, ki je bila o stvari samo površno poučena. Šola je tukaj tako slaba, da je sploh o nji kaj pretiravati nemogoče. Že pred tremi leti je nekdo poročal o omenjenem poslopju, ko se reži kot prava usobljena ironija vsem šolskim zakonom, vsem šolskim oblastvom. Danes so pa stvari še slabše. S kratka: tukajšnja šola je najslabša na Kranjskem. Poleg drugih napak je zelo velika ta, da v poslopju bivata še dve drugi stranki, in nemalokrat morajo otroci poleg obilnatnega pouka poslušati od spodnjega soseda še postranske instrukcije. Čudno, kako je bilo mogoče o splošni reorganizaciji šolskih poslopjij vsprejeti to zgradbo med redovite šole. Poslopje tudi ni celo last šolske občine, marveč le zgornja polovica, kamor treba po kamenih stopnjicah. V šolski sobi je pod tako slab, da morajo otroci med klopi hoditi dobro paziti, da si ne polomijo nog. Pod klopi so v pod take špranje, da se mali deček prav lahko skrrije vanje. Klopi so že za v kak starinarski muzej. Okna ima soba tri, po 1 m visoka in 80 cm široka. Soba sama je visoka 2,5 m. Vrhu vseh teh nesreč jelo se je še stranšče podirati.

Marsikdo bode vprašal: kako, zakaj? Prijatelj meniš li, da nismo že večkrat tako vprašali. Reklo se je: imamo že plan narejen za novo šolo. Mi živimo v deželi obljub, a same obljube so nas pripravile že v strašanski deficit: kmalu bode bankerot, L. J. šola se nam bo podrla. V sedanjem zimskem času seveda to ne bode prijetno, a tudi neprijetnosti mora prenašati, kdor hoče doseči popolnost. Prej pa, ko se to zgodi, bodo razna znamenja — c. kr. orožnik pride in nam po § (kdo ve vse te kljuke) za brambo javne varnosti — šolo zatvori.

Uresničuje se znani pregovor: Bog je visoko, a car daleko.

Kostanjevica. (Razširjena šola.) Visoki c. kr. deželni šolski svet je ukrenil, da se naša šola razširi v štirirazrednico. Ta ukrep je obradostil tukajšnje olikane kroge, posebno pa nas učitelje. Škoda je le, da se ima četrti razred odpreti šele tedaj, ko bo gotovo novo šolsko poslopje. Visoki c. kr. deželni šolski svet je s tem gotovo hotel vplivati na šolsko občino, da bi se poprej lotila zidanja šole. Žalibog pa, da imamo občinske očete, katere bo k zidanju šole težko pripravila ljubezen do otrok in omike, pač pa bi jih pripravil k temu strah pred vedno rastočimi stroški za najem šolskih prostorov. Zaradi tega bi bilo želeli, da se šola takoj razširi.

V tukajšnji šoli je zdaj 301 otrok, ki šolo kaj redno obiskujejo. Po posameznih razredih so tako razdeljeni: v I. razredu 136, v II. razredu 78 in v III. razredu 87 otrok. Ker je soba I. razreda prostorna

in je v tem razredu pouk poludnevni, je prostora dovolj za vse otroke; drugače pa je v II. razredu, kjer je 78 otrok, prostora pa le za 48; isto tako in pa še slabše je v III. razredu, kjer je 87 otrok, a prostora le za 56. Ako je treba pisati ali risati, mora 31 otrok zunaj klopij stati brez pravega dela. Kako težavno je pri otrokih, ki nimajo pravega opravila, vzdrževati disciplino, mi ni treba poudarjati. Kako neprijetno in zamudno je pa tudi vedno premestovanje otrok. Nobeden ne gre rad iz klopi, vsak bi rajše pisal ali risal, ko zunaj stal. Prašam pa tudi, ali je pri takih razmerah mogoče doseči učni smoter? Vem, da mi bode vsak prihrdil, da ne. Ali ni to nezirefena izguba za mladino, ki se potika po takih prostorih in čas trati, mesto da bi se vsestransko in dobro izobraževala. Ta izguba je pač večja, kakor bi bila vsota, ki bi jo šolska občina dala za najemščino od četrtega razreda v dveh ali treh letih. Kako pa je gledé zdravja v tako prenapolnjeni šoli? To se menda pri nas tudi ne jemlje v poštev. Kaj zato, če učitelj umre, bo pa drugi prišel! In če otroci hirajo zavoljo tesnobe in slabega zraka, to tudi nima nikakoršnega pomena!

Tukaj se ne manjka ljudi, ki se kažejo očitno prijatelje šole, a za hrbtom pa rujejo proti nji, kar se da. In te vrste ljudje še trdijo, da so prijatelji naroda. Če je kje omike treba, treba jo je pri nas, kjer so zemljišča silno razkosana, da mora gospodar bistro glavo imeti, če hoče pošteno izhajati. Neveden, neomikan gospodar, ki si ne ve v vedno spreminjajočih razmerah pomagati, mora propasti. Jednako čudno se nam pa tudi zdi, da so ostale vasi Ostré, Avguštine, Jablance, Slinovce in Karlče, ki so Kostanjevici pred pragom, vsolane v Sv. Križ, kamor je uro hoda. Te vasi plačujejo vse stroške za šolo in vendar nimajo od nje nič. Svetokriška jednorazredna šola je tako prenapolnjena, da še za bližnje otroke prostora primanjkuje, za daljše se pa še nihče ne zmeni.

Ko bi se bile te vasi v Kostanjevico vsolale in šola pa precej razširila, bila bi odstranjena tudi ta krivica. Prav pa je, da se bo odprla ekskurendna šola v Črneči Vasi, da bodo tudi otroci iz hribovskih vasij saj nekaj pouka dobivali. Do zdaj je bil ves njih pouk nauk za prvo spoved in sv. obhajilo. Poprej imenovane vasi pa bodo ostale med dvema, oziroma tremi solami vendar brez šole.

Da je vse to, kar sem pisal o prenapolnjeni šoli, le preveč res, svedoči to, da je tukajšnji krajni šolski svet, spoznavši vse te nedostatke, sprejel v svoj proračun potrebno vsoto za četrti razred, ter da je dne 20. t. m. sklenil, da naj se visoki c. k. deželni šolski svet prosi, da se kmalu odpre četrti razred, ali pa naj se tudi v zgornjih dveh razredih dovoli poludnevni pouk, to se pravi, če nam ne puslite naprej, dovolite nam, da gremo nazaj; tako šola ne more obstati. =

Iz Ljubljane. (Razdelitev obleke ubogim šolarjem.)

Ob Dank, ob Undank dir vergilt —
Du ziehe stillen Gang's davon;
Dass du ein Menschenleid gestillt,
Das sei dein Dank, das nimm als Lohn.
Georg Scheurlein.

Pomilovanja in usmiljenja vredni so pač tisti ljudje, ki se morajo poleg raznih nadlog in težav v življenju bojevati tudi s siromaštvom. Kako tesno mora biti siromaku-očetu pri srci, ki mora gledati svojega ljubljenelega sina in trdi zimi brez gorke obleke, pa nima toliko novecv pri hiši, da bi mu kupil zimsko obleko. Koliko trpi vendar srce uboge matere, ki vidi druge otroke zavite v bogati in topli obleki, njena ubogljiva in pridna hčerka pa zamrzuje in se trese od mraza! Kako nesrečni so pač še posebno tisti siromaki, ki imajo že za šolo godne in morebiti tudi nadarjene in pridne otroke, pa jim ne morejo kupiti potrebne obleke, vsled česar so otroci primorani zanemarjati šolsko obiskovanje. Kdo bi se pač ne usmili teh ubozih sirot! Trdosrčen mora biti tisti, ki bi takemu siromaku ne olajšal bremena vsakdanjega življenja! Hvala Bogu, da je taciš usmiljenih src še mnogo na svetu! V Ljubljani je tudi veliko taciš siromakov, ki svojim šolo obiskujočim otrokom ne morejo napraviti zimске obleke, pridejo jim pa na pomoč v tej sili milosrčne gospé. Tu obstoji namreč že 26 let odbor usmiljenih in milosrčnih gospá, na čelu mu blaga dobrotnica ubogih šolarjev. prečastna gospa M. Murnikova. Ta odbor, v kojim se nahajajo tudi častite gg. Marija Klein, Ivana Premk in Julija Premk, hodi leto za letom v zimskem času po mestu ter nabira pri raznih prijateljih in dobrotnikih uboge šolske mladine milodarov za zimsko obleko. Kaj lep izgled daje v tem oziru deželna prestolnica drugim krajem naše mile ožje domovine, kajti sleharno leto naberó zgoraj imenovane milosrčne gospé toliko milodarov, da morejo blizu 100 otrok obleči s toplo in lepo obleko. Tudi

letos so nabrale toliko, da je bilo 100 otrok oblečenih, in sicer 80 s popolno obleko, 20 pa z obutvijo. V 13. dan grudna l. l. se je vršila ta človekoljubna svečanost v dvorani ljubljanske čitalnice. Ta dan je bil res dan veselja in sreče za naše šolske siromake. Veselja jim je utripalo srce vstopivši v dvorano, ko so zagledali na mizah razpostavljeno lepo in močno obleko in mnogo raznih jedil. Srečne čutili so se pa zato, ker so zagledali v dvorani toliko imenitne gospode. Še celo preblagorodni gospod deželni predsednik baron A. Winkler je počastil svečanost s svojo navzočnostjo ter pokazal, kako zelo mu je pri srci uboga šolska mladina. Prisotnih je bilo tudi mnogo članov deželnega in mestnega šolskega sveta, mnogo profesorjev srednjih šol ter ljudsko-šolskih učiteljev in učiteljic in vse polno druge gospode in občinstva tako, da je bila prostrana dvorana napolnjena. Svečanost je otvoril nunski katehet, č. g. R. Merčun z lepim nagovorom in pozdravom na gospoda deželnega predsednika, na odbor gospá in šolske otroke, spodbujajoč slednje k hvaležnosti do svojih dobrotnikov. Potem se je razdelila obleka, pri kateri razdelitvi se je udeleževal gospod deželni predsednik, gospa Murnikova in druge čč. dame odbora. Po razdelitvi nastopi učenka slovenske mestne dekliške šole ter se v prav lepih besedah zahvali vsem dobrotnikom za darove in mestni katehet č. g. J. Smrekar pa zaključí svečanost s slava-klicem presvetlemu cesarju in njega zastopniku gospodu deželnemu predsedniku baronu Andreju Winklerju.

Na ta način se je vršila ta prelepa in človekoljubna svečanost; na ta način se je igrala v narodni čitalnici najlepša, najprijaznejša in najganjlivejša ljudska igra izmed vseh, kar jih ima čitalnica naša. Ta dan so se predstavljale v tem narodnem domu žive podobe in vršila dejanja človekoljubnosti, dela ljubezni, koja bodo pripomogla naši ubogi šolski mladini k potrebni vzgoji in k naprednemu učenju. J. D.

(Konec prih.)

Vestnik.

Najvišji dar. Za zidanje novega šolskega poslopja v Šmartnem v Tuhinjski dolini je presvetli cesar daroval v podporo 200 glđ.

Imenovanje. Okrajni glavar pri c. kr. nameštvu v Trstu g. Reinhold vitez Rülling je imenovan vladnim svétnikom pri deželni vladi v Ljubljani, vladni tajnik v Ljubljani, g. Oton Fränzl vitez Vesteneck pa okrajnim glavarjem v Novem Mestu.

Osobne vesti. Gdč. učiteljica Melanija Sittig v Smledniku je dobila službo v Galiciji, v celjskem okraji. G. Janez Poznik, učitelj v Grénaricah, imenovan je stalnim učiteljem na jednorazrednici v Polomu; g. Francíšek Razpotnik, stalni učitelj v Hotiči, imenovan je stalnim učiteljem na jednorazrednici pri sv. Trojici (kameniški okraj); g. Kon-

rad Črnologar, stalni učitelj v Šent-Vidu pri Zatični, stalnim il. učiteljem na trirazrednici v Šmarji in g. Jožef Turk, stalni učitelj v Begunjah (radovljski okraj), stalnim nadučiteljem na istem mestu. Gdč. Amalija Regnard, stalna učiteljica v Šent-Rupertu, šla je v pokoj; namestuje jo do novega umeščenja umirovljen učitelj g. Ivan Dolinar. Gdč. Elvira Dolinar, časasna učiteljica v Veliki Dolini, izstopila je iz učiteljstva; namestuje jo do novega umeščenja umirovljen učitelj g. Anton Šinkovic. Gdč. Jožefina Bučar, izprašana učiteljska kandidatinja, postala je časasna učiteljica v Kostanjevici. Stalni so postali na svojih službah gg.: Rudolf Hrovat v Orehku, Ivana Velepč v Šent-Petru, Bibijana Bizajl v Hrenovicah, Avgust Korbar v Šent-Vidu pri Cerknici, Marija Sajovic v Trebnjem in Pavla Götzl v Žiréh.